

4. *Моторна І.* Дистанційна зайнятість в умовах глобалізації економіки та соціально-економічні вигоди від її використання. // Україна: аспекти праці. — 2008. — №3. — С. 6—12.

УДК [314.7: 379.85: 316.444]: 331.101

Біль М.М.,

канд. наук з держ. упр., докторант
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долішнього НАН України»

ПРОСТОРОВА МОБІЛЬНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГІДНОЇ ПРАЦІ

Однією з актуальних соціоекономічних категорій, які позначають прогресивні зміни сучасного суспільства, є просторова мобільність. Сам термін мобільності може позначати не лише рух, переміщення, але й адаптацію, зміну, готовність і спроможність, а також розглядатись у причинно-наслідковому контексті. У класифікаційному розподілі видів мобільності за ознакою просторової вимірності виділяється географічна (територіальна) і просторова мобільність. Перша характеризує готовність до переміщень на певні відстань і час, у той час як просторова мобільність враховує систему зв'язків, які при цьому виникають. Питання просторової мобільності населення як з теоретико-методологічної, так і з практичної сторони чомусь не знаходять належного висвітлення у вітчизняній науці. Ще актуальнішими вони стають через призму вивчення трудової мобільності та забезпечення гідної праці. Тому дане дослідження покликане обґрунтувати взаємозв'язок просторової мобільності та забезпечення гідної праці в сучасному суспільстві. Теоретичну основу цьому формулювали програмні документи МОП, зокрема Програма гідної праці для України на 2016—2019 роки, а також напрацювання українських науковців, які розкривали різні питання щодо мобільності.

Просторову мобільність населення пропонуємо розглядати як таку його властивість, яка відображає бажання, готовність і можливість до зміни місця перебування у визначених просторово-часових координатах, що в ході реалізації супроводжується процесами капіталізації людського потенціалу. Просторовій мобільності властиві дві основні стадії — формування і реалізації. Як правило, реалізація просторової мобільності населення відбувається у формах міграції і туризму. З позиції міграційної трансфо-

рмачі актуально розглядати наслідки й можливості забезпечення гідної праці.

У контексті впливу просторової мобільності на забезпечення гідної праці слід розуміти, що мобільність усе більше інституціоналізується як соціально-правова цінність сучасного світу, глобалізованого суспільства, яка змінює геополітичну мапу світу, вибудовує нову соціальну ієрархію, покладає нові критерії оцінки розвитку суспільств [1, с. 58]. Просторову мобільність слід розглядати з позиції реалізації права вибору і свободи пересування, що може стосуватись не лише місця проживання взагалі, але й конкретно праці (рис. 1). Таким чином, реалізація просторової мобільності дозволяє людині шукати кращих умов з забезпеченням гідної праці, хоча в реальності, на жаль, навпаки у більшості випадків переміщення населення з міграційною метою супроводжується порушеннями прав і свобод.

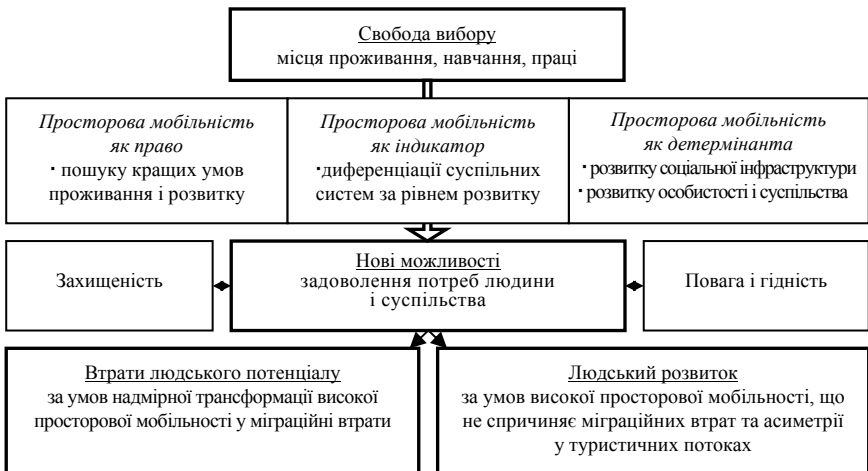

Рис. 1. Просторова мобільність населення з погляду реалізації свободи вибору

* Джерело: авторська розробка

Реалізація просторової мобільності з метою працевлаштування трансформує її в *трудоу мобільність* (залежно від мети, мобільність включає, окрім трудової, економічну (факторів виробництва), бізнесу, соціальну, освітню, культурну). Трудова мобільність може набувати таких підвидів: 1) професійна — внутріпрофесійна, міжпрофесійна, підвищення престижу професії; 2) квалі-

фікаційна — зростаючо-кваліфікаційна, міжкваліфікаційна, регресивна, дискваліфікаційна; 3) інтелектуальна — окремого суб'єкта, внутріпоколінна, міжпоколінна (міжгенераційна); 4) кар'єрна. Якщо реалізація просторової мобільності за трудовим типом передбачає покращення згаданих параметрів (професійного, кваліфікаційного, інтелектуального, кар'єрного), то така ситуація набуває конструктивних ознак і сприяє людському розвитку. Інша річ, коли відбуваються регресивні зміни. Тоді слід аналізувати причини такого результату, в тому числі через призму дотримання умов *гідної праці*.

Гідна праця сприймається як ключовий компонент політики розвитку, цілей національної політики урядів і соціальних партнерів [2]. Відомо, що гідна праця передбачає наявність продуктивної зайнятості з обов'язковим дотриманням умов свободи, безпеки, рівності, поваги до людини. У цьому проявляється дуже тісний взаємозв'язок з ідейною основою просторової мобільності. Просторова мобільність як свідчення свободи вибору і пересування супроводжується капіталізацією людського потенціалу — фізіологічного, інтелектуального, освітньо-кваліфікаційного, соціального і т. д. Умови гідної праці сприяють позитивному результату капіталізації, відтак підсилюють можливості особистісного розвитку людини, не обмеженої рамками державних кордонів. Дотримання параметрів гідної праці є однією з вимог конструктивного сприйняття високої просторової мобільності як норми сучасного суспільства. В іншому випадку така ситуація є радше ознакою незадовільних умов працевлаштування і розвитку за поточним місцем перебування людини.

Література

1. *Артеменко Б.* Мобільність як нова культурна цінність в інформаційну епоху / Богдана Артеменко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер.: Культурологія. — 2011. — Вип. 8. — С. 54–59.
2. Програма гідної праці МОП для України на 2016—2019 роки: Міжнародна організація праці [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/genericdocument/wcms_470684.pdf